

УГРУПОВАННЯ КЛАСУ *MOLINIO-ARRHENATHERETEA* ЗА УЧАСТЮ РАРИТЕТНИХ ВИДІВ У ПРУТ-СІРЕТСЬКОМУ МЕЖИРІЧЧІ (БУКОВИНСЬКЕ ПРИКАРПАТТЯ)

А.І. Токарюк, І.А. Коротченко, В.В. Буджак
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,
Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

MOLINIO-ARRHENATHERETEA COMMUNITIES WITH THE PARTICIPATION OF RARE SPECIES IN PRUTH-SIRETH INTERFLUENT (BUKOVYNSKE PRYKARPATTA). - Tokaryuk A.I., Korotchenko I.I., Budzhak V.V. - *Nature Reserves in Ukraine*. 15 (1): 7-22. - The information about meadow coenosis of Bykovynske Prykarpattia with participation of rare species, which delivered to *Molinio-Arrhenatheretea* R.Tx. 1937 class, two ranges (*Molinieta lia caeruleae* W.Koch 1926 and *Arrhenatheretalia* Pawl. 1928) are given. They are represented by four unions, seven associations and one unranked community. It was determined that in the frontier of this class the highest number of rare species (23) was represented in the boundary of unranked community *Poa pratensis-Festuca rubra*; the components of coenosis association *Anthyllidi-Trifolietum montani* are 20 rare species, *Arrhenatheretum elatioris* – 16.

It was determined, that from 45 species of this region, which were investigated the communities of *Molinio-Arrhenatheretea*, 16 species are stenotopic (6 of them are included to coenosis of one association, 6 species – to two associations, 4 – to three), 2 – hemistenotopic, 23 – hemieurytopic, 4 rare species are eurytopic.

Дослідження лучної рослинності Буковинського Прикарпаття, де знаходяться основні площі сіножатей і пасовищ Чернівеччини, набуло актуальності та широкого розмаху в повоєнний період (після 1945 р.). Упродовж 1950–1980-х рр. в цьому напрямку працювали І.В. Артемчук, Р.С. Березовська, З.С. Заєць, Т.І. Солодкова, які результати своїх досліджень висвітлили в низці публікацій (Березовская, 1952; Артемчук, 1954, 1956, 1968; Заєць, Солодкова, 1978). Проте ці дослідження проводилися за домінуючим принципом. Зважаючи на відсутність інформації щодо сучасного стану лучної рослинності із застосуванням методики школи Браун-Бланке, було вирішено заповнити цю прогалину. Синтаксономічна схема степової рослинності Буковинського Прикарпаття, а саме Прут-Сіретського фізико-географічного району, наводилася раніше (Коротченко, Токарюк, 2005). Тому метою дослідження була розробка флористичної класифікації лучної рослинності, яка б відображала своєрідність та унікальність Прут-Сіретського межиріччя. Варто зазначити, що увага приділялася лучним угрупованням за участю раритетних видів, що обумовлено потребою відображення ценотичних особливостей цих видів у дослідженому регіоні та збереження ценозів, компонентами яких є ці види.

Природні умови регіону

Територія Буковинського Прикарпаття – це перша зовнішня область Карпатської гірської країни, яка має чітко окреслені межі: на півночі – р. Прут, на заході – р. Черемош, на півдні – орографічний уступ Буковинських Карпат, на південному сході – державний кордон з Румунією. Особливістю Буковинського Прикарпаття є те, що тут контактують різні типи ландшафтів: від рівнинних лісостепових довкіль Східної Європи до широколистянолісових довкіль Центральної Європи, що породило формування тут передгірно-височинних лісолучних довкіль (Географія..., 1993).

За фізико-географічним районуванням України (Фізико-географическое районирование..., 1968) досліджена територія знаходиться в межах двох районів: Прут-Сіретського та Буковинського Підгір'я, які входять до складу Прикарпатської області, підпровінції Лісисті Карпати провінції Східні Карпати Карпатської гірської країни. Прут-Сіретський фізико-географічний район розташований між долинами річок Прут і Сірет, на заході він обмежений долиною р. Черемош, на сході – державним кордоном з Румунією.

За “Геоботанічним районуванням Української РСР” (1977) Прут-Сіретський фізико-географічний район Буковинського Прикарпаття відповідає Вашковецько-Глибочькому геоботанічному району дубово-букових лісів й остепненої лучної рослинності Карпатського (Рахівсько-Турківсько-Берегометський) округу Східнокарпатської гірської підпровінції Центральноєвропейської провінції Європейської широколистянолісової області. Він знаходиться під значним впливом східноєвропейських континентальних повітряних мас. Природний рослинний покрив Буковинського Прикарпаття сформований лісами та різнотравними луками. Луки тут сформувалися на місці зведених лісів. Неглибоке залягання карбонатних материнських гірських порід, зменшення вологості у ґрунті та повітрі є причиною остепнення цього району. Тут поширені остепнені луки, які становлять 35 % від загальної площі луків Прут-Сіретського межиріччя, справжні (60 %), болотяні (2 %) та засолені луки.

Об'єкт і методика досліджень

Синтаксономічну схему лучної рослинності за участю раритетних видів розроблено на основі 53 геоботанічних описів, виконаних упродовж 2002–2005 рр. Формування, опрацювання й перетворення фітоценотичних таблиць здійснено з використанням пакету програм “FISGEN 2” (Косман та ін., 1991; Syrenko, 1996). Для ідентифікації виділених синтаксонів використано роботи ук-

раїнських (Соломаха, 1996; Воробйов та ін., 1997; Гончаренко, 2000; Куземко, Дзюба, 2002), польських (Fijałkowski, 1991; Matuszkiewicz, 2001) і чеських (Moravec et al., 1995) фітоценологів. Види рослин подано за зведенням С.Л. Мосякіна та М.М. Федорончука (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999) з деякими доповненнями й уточненнями (Мосякін, Тимченко, 2006).

Результати й обговорення

З'ясовано, що раритетні види ростуть у складі лучних ценозів семи асоціацій та одного дериватного угруповання, які належать до чотирьох союзів двох порядків класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937.

Синтаксономічна схема лучної рослинності за участю раритетних видів Буковинського Прикарпаття
Cl. *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937
Ord. *Molinietalia caeruleae* W. Koch 1926
All. *Alopecurion pratensis* Pass. 1964
Ass. *Alopecuretum pratensis* (Regel 1925) Steffen 1931
All. *Molinion caeruleae* W. Koch 1926
Ass. *Junco-Molinietum* Prsg 1951
Ass. *Molinietum caeruleae* W. Koch 1926
Ord. *Arrhenatheretalia* Pawl. 1928
All. *Arrhenatherion elatioris* (Br.-Bl. 1925) Koch 1926
Ass. *Anthyllidi-Trifolietum montani* Matuszkiewicz 1981
Ass. *Arrhenatheretum elatioris* Br.-Bl. ex Schert. 1925
Zb. *Poa pratensis-Festuca rubra* Fijałk. 1962 pro ass.
All. *Cynosurion* R. Tx. 1947
Ass. *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* Sill. 1933 em Jurko 1969
Ass. *Festuco-Cynosuretum* Buker 1941

На території Буковинського Прикарпаття угруповання класу *Molinio-Arrhenatheretea* (вторинні післялісові луки, що сформувалися на місці зведених лісів під дією антропогенного впливу – щорічне сінокосіння, помірний випас худоби), до яких приурочені раритетні види, досить поширені та представлені двома порядками: *Molinietalia caeruleae* (угруповання вологих лук) й *Arrhenatheretalia* (типові заплавні та позазаплавні луки).

Ценози порядку *Molinietalia caeruleae* виявлені на мікрорельєфних зниженнях з близьким заляганням ґрунтових вод (іноді на схилі ділянках) і представлені трьома асоціаціями двох союзів: *Alopecurion pratensis* і *Molinion caeruleae*.

Союз *Alopecurion pratensis* об'єднує угруповання мезофільних лук і містить одну асоціацію *Alopecuretum pratensis*.

Угруповання асоціації *Alopecuretum pratensis* поширені у Глибочькому районі (в околицях сіл Валя Кузьмина та Турятка) на багатих, помірно зволжених ґрунтах. Ділянки розташовані поблизу лісових масивів або серед них. Загальне проективне покриття рослинного покриву становить 60–90 %. Травостій диференційований на три під'яруси: I – заввишки 90–100 см, II – 60–80 см, III – до 40 см. Кількість видів у ценозах – 18–50. Діагностичні види: *Thalictrum lucidum*, *Ranunculus acris*, *Alopecurus pratensis*, *Glechoma hederacea*, *Galium uliginosum*, *Carex brizoides*, *C. tomentosa* та *Veratrum lobelianum*. У складі угруповань виявлено 10 раритетних ви-

дів, серед яких 3 з числа занесених до “Червоної книги України” (1996): *Astrantia major*, *Colchicum autumnale*, *Dactylorhiza incarnata*; решта видів потребує охорони на регіональному рівні: *Trollius europaeus*, *Potentilla alba*, *Dianthus stenocalyx*, *Ferulago sylvatica*, *Serratula tinctoria*, *Gladiolus imbricatus* та *Iris sibirica*.

Союз *Molinion caeruleae* включає дві асоціації: *Junco-Molinietum* і *Molinietum caeruleae*.

Угруповання асоціації *Junco-Molinietum* відмічені в околицях сіл Спаська, Глибочок, Панка та Кам'яна Сторожинецького району, а також неподалік с. Хряцька Герцаївського району. Загальне проективне покриття травостою сягає 70–95 %. Проективне покриття *Juncus effusus* становить 2–40 %. Висота травостою 90–120 см. Флористична насиченість угруповань – 30–44 види. Діагностичні види: *Festuca pratensis*, *Ranunculus repens*, *Juncus conglomeratus*, *Ju. effusus*, *Ju. articulatus*, *Holcus lanatus*, *Carex leporina*, *C. hirta*, *C. flava*, *Coccyganthe flos-cuculi*, *Dactylorhiza majalis*, *Mentha longifolia*, *Equisetum palustre*, *Trifolium repens* і *Cynosurus cristatus*. У складі ценозів виявлено 8 рідкісних, з “Червоної книги України” (1996) видів: *Fritillaria meleagris*, *Leucopium vernum*, *Crocus heuffelianus*, *Dactylorhiza fuchsii*, *D. incarnata*, *D. majalis*, *Epipactis palustris* і *Gymnadenia densiflora*, а також один регіонально-рідкісний вид *Gladiolus imbricatus*.

Угруповання асоціації *Molinietum caeruleae* поширені в ур. Дзюркач поблизу с. Спаська Сторожинецького району. Загальне проективне покриття травостою 85–95 %. Проективне покриття *Molinia caerulea* 10–30 %. Травостій диференційований на три під'яруси: I – заввишки 90–110 см, II – 60 см, III – 30–40 см. Флористичний склад угруповань налічує 49–52 види. Флористичне ядро формують злаки: *Molinia caerulea*, *Sieglingia decumbens*, *Deschampsia caespitosa*, *Briza media* й *Agrostis capillaris*. Діагностичні види: *Molinia caerulea*, *Sanguisorba officinalis*, *Linum catharticum*, *Melampyrum nemorosum*, *Primula elatior*, *Anthericum ramosum*, *Helianthemum chamaecystus*, *Anthyllis macrocephala*, *Galium boreale*, *Peucedanum oreoselinum* і *Sieglingia decumbens*. Компонентами угруповань асоціації є популяції 7 рідкісних, занесених до “Червоної книги України” (1996) видів: *Astrantia major*, *Iris pseudocyperus*, *Dactylorhiza fuchsii*, *D. majalis*, *Epipactis palustris*, *Gymnadenia conopsea* та *Neotinea ustulata*, а також 8 регіонально-рідкісних видів: *Ophioglossum vulgatum*, *Potentilla alba*, *Pedicularis hacquetii*, *Adenophora lilifolia*, *Serratula tinctoria*, *Anthericum ramosum*, *Veratrum nigrum* і *Gladiolus imbricatus*.

У Буковинському Прикарпатті серед типових лук найпоширенішими є ценози порядку *Arrhenatheretalia*, які представлені двома союзами, чотирма асоціаціями й одним дериватним угрупованням.

Союз *Arrhenatherion elatioris* об'єднує мезо- та мезоксерофільні угруповання, що ростуть на дерново-оглеєних ґрунтах. Союз представлений двома асоціаціями й одним дериватним угрупованням.

Лучні багатовидові угруповання асоціації *Anthyllidi-Trifolietum montani* поширені в околицях с. Спаська Сторожинецького району й використовуються як сіно-

кісні угіддя. Загальне проективне покриття становить 80–95 %. Висота травостою 100–120 см, іноді досягає 150 см. Видове багатство угруповань асоціації налічує 45–89 видів. Діагностичні види: *Anthyllis macrocephala*, *Stellaria holostea*, *Pedicularis hacquetii*, *Digitalis grandiflora*, *Pulmonaria mollis*, *Inula hirta*, *Polygonatum odoratum*, *Steris viscaria*, *Gladiolus imbricatus*, *Scorzonera purpurea*, *Prunella grandiflora*, *Equisetum telmateia*, *Chamaecytisus paczoskii*, *Sieglingia decumbens*, *Anthericum ramosum* і *Thalictrum lucidum*. У ценозах цієї асоціації виявлено 20 раритетних видів, серед яких 9 з числа занесених до “Червоної книги України” (1996): *Pulsatilla grandis*, *Chamaecytisus paczoskii*, *Colchicum autumnale*, *Lilium martagon*, *Iris pseudocyperus*, *Dactylorhiza fuchsii*, *D. maculata*, *Gymnadenia conopsea* та *Platanthera bifolia*; решта видів є регіонально-рідкісними: *Pulsatilla patens*, *Potentilla alba*, *Laserpitium latifolium*, *Ferulago sylvatica*, *Pedicularis hacquetii*, *Scorzonera purpurea*, *Serratula tinctoria*, *Anthericum ramosum*, *Leopoldia comosa*, *Veratrum nigrum* і *Gladiolus imbricatus*.

Асоціація *Arrhenatheretum elatioris* об’єднує справжні мезофітні позазаплавні та післялісові луки, які сформувалися поблизу сіл Спаська, Кам’яна, Глибочок Сторожинецького району, сіл Валя Кузьміна, Червона Діброва, Луківці Глибочького району, м. Герца та с. Тарнавка Герцаївського району, а також в околицях м. Чернівці. Загальне проективне покриття становить 85–95 %. Висота травостою 90–140 см. Флористична насиченість ценозів сягає 39–58 видів. Діагностичні види: *Arrhenatherum elatius*, *Trifolium pratense*, *Campanula patula*, *Teucrium chamaedrys*, *Agrimonia eupatoria*, *Euphorbia cyparissias*, *Linum perenne*, *Tragopogon pratensis*, *Lathyrus pratensis*, *Calamagrostis epigeios*, *Inula salicina* та *Scabiosa ochroleuca*. Компонентами угруповань асоціації *Arrhenatheretum elatioris* є 16 раритетних видів, з яких 6 занесено до “Червоної книги України” (1996): *Colchicum autumnale*, *Lilium martagon*, *Iris pseudocyperus*, *Gymnadenia conopsea*, *Listera ovata* та *Platanthera bifolia*; регіональної охорони потребують 10 видів: *Ophioglossum vulgatum*, *Anemone sylvestris*, *Dianthus stenocalyx*, *Dorycnium herbaceum*, *Ferulago sylvatica*, *Gentianopsis ciliata*, *Aster amellus*, *Senecio umbrosus*, *Anthericum ramosum* і *Gladiolus imbricatus*.

Ценози дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* в дослідженому регіоні приурочені до ділянок, розташованих біля румунського кордону, неподалік м. Герца, а також в околицях с. Спаська Сторожинецького району та с. Турятка Глибочького району. Загальне проективне покриття сягає 85–100 %. Висота травостою 100–150 см. Кількість видів у ценозах становить 44–67. Діагностичні види: *Hypochaeris maculata*, *Potentilla alba*, *P. erecta*, *Peucedanum oreoselinum*, *Pteridium aquilinum*, *Laserpitium latifolium*, *Oberna behen*, *Lathyrus niger*, *Ferulago sylvatica*, *Dianthus membranaceus*, *Colchicum autumnale*, *Clinopodium vulgare*, *Veronica chamaedrys*, *Lilium martagon*, *Centaurea pseudophrygia*, *Sanguisorba officinalis*, *Taraxacum officinale*, *Ajuga reptans*, *Silene nutans*, *Astrantia major*, *Leopoldia comosa*, *Veratrum nigrum*, *Geranium sanguineum*, *Allium scorodoprasum* і *Euphorbia angulata*. У рослинному покриві цих уг-

руповань виявлено 23 раритетних види, серед яких 10 з числа включених до “Червоної книги України” (1996): *Chamaecytisus paczoskii*, *Astrantia major*, *Colchicum autumnale*, *Lilium martagon*, *Iris pseudocyperus*, *Anacamptis morio*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Gymnadenia conopsea*, *Listera ovata*, *Platanthera bifolia*, а також 13 регіонально-рідкісних видів: *Trollius europaeus*, *Potentilla alba*, *Laserpitium latifolium*, *Ferulago sylvatica*, *Pedicularis hacquetii*, *Adenophora lilifolia*, *Scorzonera humilis*, *S. purpurea*, *Serratula tinctoria*, *Anthericum ramosum*, *Leopoldia comosa*, *Veratrum nigrum* і *Gladiolus imbricatus*.

Союз *Cynosurion* об’єднує післялісові позазаплавні угруповання, які приурочені до дерново-підзолистих ґрунтів. На дослідженій території Буковинського Прикарпаття союз представлений двома асоціаціями: *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* і *Festuco-Cynosuretum*.

Угруповання асоціації *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* поширені неподалік с. Червона Діброва Глибочького району та між селами Тарнавка і Куликівка Герцаївського району. Загальне проективне покриття досягає 80–95 %. Висота травостою 80–140 см. Кількість видів в угрупованнях – 51–69. Діагностичні види: *Crepis biennis*, *Melampyrum cristatum*, *Agrostis capillaris* і *Anacamptis morio*. У складі ценозів асоціації виявлено 6 рідкісних, занесених до “Червоної книги України” (1996) видів: *Colchicum autumnale*, *Anacamptis coriophora*, *A. morio*, *Gymnadenia conopsea*, *Listera ovata* та *Platanthera bifolia*, а також 4 регіонально-рідкісних види: *Ophioglossum vulgatum*, *Dianthus stenocalyx*, *Ferulago sylvatica* та *Gladiolus imbricatus*.

Асоціація *Festuco-Cynosuretum* представлена угрупованнями, що приурочені до позазаплавних лук на дерново-підзолистих оглеєних ґрунтах в околицях сіл Панка, Глибочок, Кам’яна і Заволока Сторожинецького району та біля с. Тарнавка Герцаївського району. Загальне проективне покриття сягає 85–95 %. Висота травостою 90–140 см. Флористичний склад угруповань налічує 37–58 видів. Діагностичні види: *Cynosurus cristatus*, *Trisetum flavescens*, *Carex hirta* та *Cuscuta europaea*. Компонентами ценозів асоціації є 13 раритетних видів, серед яких 9 з числа включених до “Червоної книги України” (1996): *Chamaecytisus albus*, *Colchicum autumnale*, *Fritillaria meleagris*, *Leucorum vernalis*, *Crocus heuffelianus*, *Listera ovata*, *Dactylorhiza majalis*, *Gymnadenia conopsea* та *Platanthera bifolia*. Охорони на регіональному рівні потребують 4 види: *Anemone sylvestris*, *Gentianopsis ciliata*, *Serratula tinctoria* та *Gladiolus imbricatus*.

Аналіз ценогичної приуроченості раритетних видів Буковинського Прикарпаття показав, що в угрупованнях класу *Molinio-Arrhenatheretea* шість видів є стенотопними – входять до складу ценозів однієї асоціації. Так, локальна популяція *Iris sibirica* приурочена виключно до угруповань мезофільних лук асоціації *Alopecuretum pratensis* союзу *Alopecurion pratensis* (табл. 1, описи 1 і 2), а малочисельну популяцію *Neotinea ustulata* виявлено лише у складі ценозів заплавних і позазаплавних вологих лук асоціації *Molinietum caeruleae* союзу *Molinion caeruleae* (табл. 1, описи 12 і 14). Ізольовані, невеликі за площею та з низькою чисельністю особин популяції *Gymnadenia densiflora* виявлені в угрупованнях асоціації

Таблиця 1.

Фітоценотична характеристика угруповань порядку *Molinietalia caeruleae*

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Проективне покриття, %	90	90	60	85	80	95	80	80	70	80	90	90	95	85
Кількість видів	50	46	18	44	33	30	30	32	39	43	43	50	52	49

D.s. Ass. *Alopecuretum pratensis* D.s. All. *Alopecurion pratensis*

<i>Thalictrum lucidum</i>	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Ranunculus acris</i>	2	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
<i>Alopecurus pratensis</i>	2	2	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Glechoma hederacea</i>	1	2	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.
<i>Galium uliginosum</i>	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Carex brizoides</i>	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Veratrum lobelianum</i>	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Carex tomentosa</i>	.	2	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1

D.s. Ass. *Junco-Molinietum*

<i>Festuca pratensis</i>	.	.	.	2	1	2	.	2	3	2	2	.	.	.
<i>Ranunculus repens</i>	.	.	.	1	2	2	1	1	1	1	1	.	.	.
<i>Juncus conglomeratus</i>	.	.	.	.	1	2	2	2	2	.	.	.	.	.
<i>Juncus effusus</i>	.	.	1	3	3	3	4	2	4	3	3	.	.	2
<i>Juncus articulatus</i>	.	.	.	2	.	.	1	1	1	1	.	.	.	1
<i>Holcus lanatus</i>	.	.	.	1	.	2	.	2	2	2	.	.	.	2
<i>Carex leporina</i>	.	.	.	.	2	.	2	1	.	.	1	.	.	.
<i>Coccyganthe flos-cuculi</i>	1	1	.	.	1	1	1	1	.	.	1	.	.	.
<i>Carex flava</i>	.	.	.	3	.	.	2	2	2	2	.	.	.	2
<i>Dactylorhiza majalis</i>	.	.	.	1	.	2	.	1	.	1	.	1	.	1
<i>Mentha longifolia</i>	.	1	.	1	.	.	2	.	2	1	1	.	.	.
<i>Equisetum palustre</i>	1	.	.	2	.	1	.	.	.	1	2	.	.	.
<i>Carex hirta</i>	.	.	.	.	.	1	1	.	1	.	1	.	.	.
<i>Trifolium repens</i>	.	.	.	1	1	1	.	.	.	.	1	.	.	.
<i>Cynosurus cristatus</i>	.	.	.	1	1	2	.	.	.	1	.	.	.	.

D.s. Ass. *Molinietum caeruleae*

<i>Molinia caerulea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	4	3
<i>Sanquisorba officinalis</i>	3	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	2	2	2
<i>Linum catharticum</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	2	1	1
<i>Melampyrum nemorosum</i>	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	1	1	1
<i>Primula elatior</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1
<i>Anthericum ramosum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1
<i>Helianthemum chamaecystus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1	.
<i>Anthyllis macrocephala</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.
<i>Galium boreale</i>	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	1	1
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1	.
<i>Sieglingia decumbens</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	2	.	2

D.s. All. *Molinion caeruleae*

<i>Deschampsia caespitosa</i>	.	.	.	.	4	3	2	3	3	2	3	1	2	1
<i>Eriophorum angustifolium</i>	.	.	.	3	.	.	.	.	.	1	4	2	.	3
<i>Epipactis palustris</i>	.	.	.	2	.	.	.	.	2	2	2	2	2	2
<i>Lythrum salicaria</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	1	.	.	1

D.s. Ord. *Molinietalia*

<i>Filipendula denudata</i>	3	3	.	2	2	.	.	2	2	1	2	1	2	.
<i>Lysimachia nummularia</i>	1	1	.	.	1	.	1	1	1	.	1	.	.	.
<i>Prunella vulgaris</i>	.	1	.	1	1	1	1	1	1	1	1	.	.	1
<i>Lotus ucrainicus</i>	1	.	1	1	.	1	1	1	.	1	.	1	1	1
<i>Achillea submillefolium</i>	1	1	1	1	.	.	.	.	2	2	1	1	1	.
<i>Scirpus sylvaticus</i>	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	3	.	.	.

Продовження таблиці 1

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
D.s. Cl. <i>Molinio-Arrhenatheretea</i>														
<i>Leucanthemum vulgare</i>	2	1	1	1	1	1	1	.	1	1	1	1	1	2
<i>Briza media</i>	.	2	3	1	.	.	2	2	2	2	1	2	2	2
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	3	.	.	1	.	2	2	2	.	2	.	1	1	3
<i>Betonica officinalis</i>	1	.	1	1	.	.	1	.	1	1	1	1	1	1
<i>Vicia cracca</i>	1	1	.	1	.	.	.	.	1	1	.	1	1	1
<i>Plantago lanceolata</i>	1	1	1	1	.	.	.	.	1	1	1	.	.	1
<i>Filipendula vulgaris</i>	2	.	2	1	.	1	.	1	2	1	.	2	2	1
<i>Lathyrus pratensis</i>	1	1	.	1	1	1	.	.	.	1	1	.	.	.
<i>Poa pratensis</i>	2	4	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	.	.
<i>Dactylis glomerata</i>	1	.	.	.	.	2	.	.	2	.	.	2	1	.
<i>Centaurea jacea</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	1	.	1	2
<i>Agrostis capillaris</i>	.	.	.	.	1	.	.	.	2	.	.	2	1	3
<i>Cerastium holosteoides</i>	1	1	.	1	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.
<i>Stellaria graminea</i>	.	1	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	1
<i>Campanula patula</i>	1	.	.	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.
<i>Arrhenatherum elatius</i>	.	2	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	2	.
<i>Lysimachia vulgaris</i>	.	1	.	.	.	.	.	.	2	1	.	1	1	.
<i>Festuca rubra</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	2
<i>Trifolium pratense</i>	1	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
<i>Ononis arvensis</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1
<i>Succisa pratensis</i>	1	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	1
<i>Cirsium oleraceum</i>	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.
<i>Caltha palustris</i>	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.
<i>Phleum pratense</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	.
<i>Trollius europaeus</i>	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Trifolium montanum</i>	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	3
<i>Geum rivale</i>	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Symphytum officinale</i>	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
<i>Hypericum maculatum</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
<i>Agrostis canina</i>	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	2	.	.	.
D.s. Cl. <i>Festuco-Brometea</i>														
<i>Galium verum</i>	.	.	.	1	.	.	1	1	1	2	.	1	1	1
<i>Plantago media</i>	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	.
<i>Leontodon hispidus</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1
<i>Polygala comosa</i>	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Campanula glomerata</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
<i>Agrimonia eupatoria</i>	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
D.s. Cl. <i>Phragmiti-Magnocaricetea</i>														
<i>Myosotis scorpioides</i>	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	1	.	.	.
<i>Carex vesicaria</i>	.	.	.	.	2	.	.	.	.	1	.	.	.	.
<i>Galium palustre</i>	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	2	.	.	.
<i>Phragmites australis</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1
D.s. Cl. <i>Nardo-Callunetea</i>														
<i>Potentilla erecta</i>	2	.	.	2	.	.	2	.	2	.	.	2	1	2
<i>Thymus pulegioides</i>	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.
<i>Carex pallescens</i>	.	.	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	.	.
D.s. Cl. <i>Secalietea</i>														
<i>Apera spica-venti</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	.
<i>Equisetum arvense</i>	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	1
D.s. Cl. <i>Galio-Urticetea</i>														
<i>Eupatorium cannabinum</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1
D.s. Cl. <i>Plantaginea majoris</i>														

Закінчення таблиці 1.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>Potentilla reptans</i>	.	1	1	1	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.
Інші види:														
<i>Equisetum telmateia</i>	.	.	.	1	.	.	2	.	2	1	.	.	2	2
<i>Rumex acetosa</i>	1	1	.	.	1	.	1	1	.	.	1	.	.	.
<i>Luzula campestris</i>	2	.	.	.	1	1	.	2	.	1	.	.	.	.
<i>Gymnadenia densiflora</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
<i>Cirsium rivulare</i>	1	2	.	1	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.
<i>Serratula tinctoria</i>	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
<i>Cruciata glabra</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.
<i>Inula salicina</i>	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	1	1	.
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	.	1	1	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.
<i>Valeriana sambucifolia</i>	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.
<i>Potentilla alba</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.
<i>Astrantia major</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.
<i>Rhinanthus minor</i>	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	1	.
<i>Gymnadenia conopsea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1
<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	1
<i>Carex distans</i>	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	1
<i>Carex acutiformis</i>	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.

Види, які трапляються зрідка: *Adenophora lilifolia* (12,13), *Ajuga reptans* (1, 2), *Allium scorodoprasum* (13), *Angelica sylvestris* (1, 11), *Calamagrostis arundinacea* (9), *Calamagrostis epigeios* (8), *Calystegia sepium* (2), *Campanula persicifolia* (12), *Campanula rapunculoides* (12), *Carex otrubae* (11), *Carex vulpina* (5), *Centaurea pseudophrygia* (1), *Cirsium arvense* (9), *Colchicum autumnale* (1, 2), *Convallaria majalis* (13), *Crepis paludosa* (13), *Crocus heuffelianus* (5), *Dianthus stenocalyx* (1), *Euphorbia angulata* (2), *Euphorbia cyparissias* (9), *Euphrasia stricta* (13), *Ferulago sylvatica* (1, 2), *Ficaria verna* (2), *Fragaria vesca* (4), *Fritillaria meleagris* (5), *Galium rivale* (2), *Gentiana cruciata* (12), *Geranium palustre* (11), *Geranium sanguineum* (2), *Gladiolus imbricatus* (1, 8, 12), *Inula ensifolia* (12), *Inula helenium* (3), *Iris pseudocyperus* (13), *Iris sibirica* (1, 2), *Juncus tenuis* (6), *Leucojum vernum* (5), *Lolium perenne* (10), *Majanthemum bifolium* (13), *Medicago romanica* (13), *Neotinea ustulata* (12, 14), *Ophioglossum vulgatum* (14), *Pedicularis hacquetii* (13), *Phalacrologoma annuum* (1, 2), *Pilosella cymosa* (11), *Pilosella officinarum* (3), *Pimpinella saxifraga* (13), *Pteridium aquilinum* (12, 13), *Pyrethrum corymbosum* (12), *Scabiosa ochroleuca* (14), *Stellaria holostea* (6), *Taraxacum officinale* (5), *Trifolium alpestre* (4), *Trifolium campestre* (4), *Trifolium medium* (9), *Trifolium pannonicum* (10), *Trisetum flavescens* (6), *Urtica dioica* (9), *Veratrum nigrum* (12), *Veronica chamaedrys* (1), *Veronica longifolia* (2), *Vicia sepium* (11).

Описи виконано:

- № 1. 29.06.2005, Глибоцький р-н, окол. с. Турятка, Турятське л-во, кв. 1, луки, А. Токарюк, О. Волюца;
 № 2. 29.06.2005, Глибоцький р-н, окол. с. Турятка, Турятське л-во, кв. 1, луки, А. Токарюк, О. Волюца;
 № 3. 3.06.2005, Глибоцький р-н, окол. с. Валя Кузьміна, А. Токарюк, О. Волюца;
 № 4. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, заболочені луки за автобусною зупинкою, А. Токарюк;
 № 5. 25.06.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Панка, пам'ятка природи загальнодержавного значення "Урочище Білка", А. Токарюк;
 № 6. 14.06.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Глибочок, А. Токарюк;
 № 7. 14.06.2002, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, Сторожинецьке л-во, кв. 1-3, луки, А. Токарюк;
 № 8. 23.06.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Кам'яна, Сторожинецьке л-во, кв. 24, луки біля бази "Динамо", А. Токарюк;
 № 9. 31.07.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Кам'яна, урочище Думаницький, А. Токарюк;
 № 10. 2.07.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, заболочені луки за автобусною зупинкою, А. Токарюк;
 № 11. 13.06.2005, Герцаївський р-н, окол. с. Хряцька, А. Токарюк, О. Волюца;
 № 12. 30.07.2004, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, А. Токарюк;
 № 13. 30.07.2004, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, А. Токарюк;
 № 14. 19.07.2005, Сторожинецький р-н, окол. с. Спаська, А. Токарюк.

Juncus-Molinietum союзу *Molinion caeruleae* (табл. 1, описи 4 і 10). Крім того, тільки в угрупованнях однієї асоціації союзу *Arrhenatherion elatioris* трапляються три рідкісних види, зокрема, популяція *Dactylorhiza ma-*

culata приурочена до ценозів асоціації *Anthyllidi-Trifolietum montani* (табл. 2, опис 5), локальна, малочисельна популяція *Scorzonera humilis* – до дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* (табл. 2, опис 12), а

Таблиця 2.
Фітоценотична характеристика угруповань порядку *Arrhenatheretalia*

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39		
Проективне покриття, %	95	95	90	95	85	95	80	95	85	95	85	95	90	95	100	95	95	90	90	95	95	95	90	90	90	90	90	80	85	95	95	95	95	95	95	95	95	90			
Кількість видів	74	89	57	58	55	45	45	53	57	66	54	54	44	67	67	65	50	42	58	54	53	39	48	39	57	48	44	55	69	62	51	59	53	37	52	58	54	37	48		
D. s. Ass. Anthyllidi Trifolietum montani																																									
<i>Anthyllis macrocephala</i>	1	2	1	1	1	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	
<i>Stellaria holostea</i>	2	1	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
<i>Pedicularis hacquetii</i>	2	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Digitalis grandiflora</i>	.	.	1	.	1	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Pulmonaria mollis</i>	1	1	.	1	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Inula hirta</i>	.	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
<i>Polygonatum odoratum</i>	1	1	1	.	1	1	.	.	.	.	1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Steris viscaria</i>	1	1	.	.	1	1	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Gladiolus imbricatus</i>	1	1	.	1	1	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1
<i>Scorzonera purpurea</i>	.	.	1	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Prunella grandiflora</i>	2	2	1	.	1	1	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
<i>Equisetum telmateia</i>	2	2	.	1	1	2	2	.	1	1	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Chamaecytisus paczoskii</i>	.	.	2	.	.	1	2	.	.	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Sieglingia decumbens</i>	1	1	1	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Anthericum ramosum</i>	1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Thalictrum lucidum</i>	.	.	.	1	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
D. s. Zb. Poa pratensis-Festuca rubra																																									
<i>Hypochaeris maculata</i>	1	1	.	1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Potentilla alba</i>	1	1	1	.	1	1	2	.	.	.	.	.	.	2	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	3	2	2	3	2	2	2	.	1	2	3	.	2	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
<i>Pteridium aquilinum</i>	2	1	.	2	.	2	2	.	.	1	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Laserpitium latifolium</i>	3	2	.	1	1	2	1	.	.	1	3	2	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Oberna behen</i>	1	1	.	1	.	.	1	.	.	.	1	1	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Lathyrus niger</i>	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Ferulago sylvatica</i>	1	2	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<i>Potentilla erecta</i>	2	2	.	2	1	2	.	.	1	2	2	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
<i>Dianthus membranaceus</i>	1	1	1	1	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1

Продовження таблиці 2.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39											
<i>Agrostis capillaris</i>	3	.	2	2	3	.	.	2	3	1	2	.	2	3	.	4	.	2	.	3	4	2	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.											
<i>Anacamptis morio</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.										
D.s. Ass. Festuco-Cynosurietum																																																		
<i>Trisetum flavescens</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	3	.	.	2									
<i>Carex hirta</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.									
<i>Cuscuta europaea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1								
D.s. All. Arrhenaterion																																																		
<i>Vicia cracca</i>	.	1	1	.	.	1	1	.	1	1	1	1	.	1	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1							
<i>Plantago media</i>	.	1	.	.	.	1	.	1	.	1	1	.	1	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1						
<i>Centaurea scabiosa</i>	1	2	1	1	1	1	.	1	.	1	1	.	1	.	1	1	1	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1						
<i>Securigera varia</i>	.	1	1	1	.	.	1	1	.	1	1	.	1	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1					
<i>Campanula persicifolia</i>	1	1	1	1	.	.	1	1	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1					
<i>Brachypodium pinnatum</i>	.	3	4	.	1	.	.	.	.	2	.	2	.	2	.	4	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1				
<i>Pyrethrum corymbosum</i>	1	1	.	.	.	1	2	1	.	1	1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1				
D.s. All. Cynosurion cristatae																																																		
<i>Cynosurus cristatus</i>	.	1	1	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1		
<i>Deschampsia caespitosa</i>	2	2	.	.	.	.	.	3	2	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2		
<i>Rumex acetosa</i>	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1			
<i>Holcus lanatus</i>	1	2	.	1	2	.	.	.	.	2	1	2	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.			
<i>Stellaria graminea</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1		
<i>Cerastium holosteoides</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1			
<i>Equisetum arvense</i>	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1			
<i>Luzula campestris</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1			
D.s. Cl. Molinio-Arrhenatheretea; D.s. Ord. Arrhenatheretalia																																																		
<i>Achillea submillefolium</i>	2	1	2	1	2	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
<i>Brisa media</i>	2	2	2	.	1	2	2	1	2	2	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Leucanthemum vulgare</i>	2	1	.	1	.	.	2	1	2	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Trifolium montanum</i>	2	2	2	2	3	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Festuca rubra</i>	2	2	3	2	2	3	2	3	.	3	2	1	2	3	1	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.
<i>Festuca pratensis</i>	3	2	.	2	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
<i>Dactylis glomerata</i>	2	2	2	2	1	.	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	

Продовження таблиці 2.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39			
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	2	2	2	2	2			2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	1	2	2	3	3	2	3	2	3	3	3	2	3	2	2	1				
<i>Prunella vulgaris</i>	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
<i>Phleum pratense</i>		2			2	2	2				1				2			2				2			1		1	2	1	1	1	1	2		1	2						
<i>Poa pratensis</i>		2	2	1				2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2		2		1		1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2					
<i>Lotus ucrainicus</i>	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1		
<i>Plantago lanceolata</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
<i>Centaurea jacea</i>	2	2	1	1					2	1	1									2			2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2		
<i>Ononis arvensis</i>		1																		1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1				1	1	1		
<i>Trifolium repens</i>										1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1							1								1	1	1				
<i>Primula elatior</i>	1	1						1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1									1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
<i>Leontodon hispidus</i>		1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1									1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Polygala comosa</i>		1																										1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Betonica officinalis</i>	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2	3	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Cruciata glabra</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Galium boreale</i>		1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Knautia arvensis</i>	1	1	1					1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1								1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Melampyrum nemorosum</i>	1	1	1					1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Ranunculus polyanthemos</i>		1									1																	1	1													
<i>Hypericum maculatum</i>	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1																							
<i>Senecio jacobaea</i>																										1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Carum carvi</i>																											1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Coccyganthe flos-cuculi</i>																																										
<i>Euphorbia virgultosa</i>		1																																								
<i>Vicia sepium</i>		1																																								
D.s. Cl. Festuco-Brometea																																										
<i>Filipendula vulgaris</i>	2	2	1	1	1	3	2	1	1	1	2	1	2	3	2	1	3	2	2	1	3	2	2	2	1	3	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	
<i>Galium verum</i>	2	2	1	1						1				1																												
<i>Medicago romanica</i>	2	2	2	1	2	2				1			1	1	2						2			1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Campanula glomerata</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
<i>Salvia pratensis</i>	1	2	1								1			3	1	1												1														

Продовження таблиці 2.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39								
<i>Linum catharticum</i>	1	1																1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1								
<i>Asperula cynanchica</i>		1	1																	1																											
<i>Bromopsis inermis</i>					3	3																																									
<i>Salvia verticillata</i>	1													1						1	1																										
<i>Thesium linophyllon</i>		2			2	2	2				1	1																																			
<i>Koeleria cristata</i>	2	1									3									2																											
<i>Festuca valesiaca</i>											1										2																										
<i>Poa angustifolia</i>		2									1														1																						
<i>Origanum vulgare</i>	1													1													1																				
<i>Stachys recta</i>			1																	1	1																										
<i>Clematis recta</i>														1	1																																
<i>Veronica spicata</i>																				1	1																										
<i>Bupleurum falcatum</i>																																															
D.s. Cl. Phragmiti-Magnocaricetea																																															
<i>Filipendula denudata</i>	1												2																																		
<i>Phragmites australis</i>			1	1																																											
<i>Lysimachia nummularia</i>																										1																					
D.s. Cl. Nardo-Callunetea																																															
<i>Thymus pulegioides</i>	1	1										2	1							1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
<i>Carex montana</i>			3										3							2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
<i>Pimpinella saxifraga</i>																																															
<i>Veratrum lobelianum</i>	1	1												1																																	
<i>Polygala vulgaris</i>																																															
<i>Pilosella officinarum</i>																																															
<i>Solidago virgaurea</i>																																															
<i>Carex pallescens</i>																																															
D.s. Cl. Artemisietae vulgaris																																															
<i>Ranunculus acris</i>	1																																														
<i>Cichorium intybus</i>	1																																														
<i>Nepeta cataria</i>	1	1																																													

Продовження таблиці 2.

Номер опису	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39							
<i>Serratula tinctoria</i>	1	2	.	1	.	.	2	.	.	.	.	.	1	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	2				
<i>Angelica sylvestris</i>	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	1	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
<i>Valeriana sambucifolia</i>	.	1	.	.	1	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1		
<i>Hypericum perforatum</i>	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
<i>Turritis glabra</i>	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
<i>Euphrasia stricta</i>	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	
<i>Dianthus deltoides</i>	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<i>Iris pseudocyperus</i>	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<i>Vincetoxicum hircundinaria</i>	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<i>Melampyrum arvense</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
<i>Listera ovata</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
<i>Ophioglossum vulgatum</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Inula helenium</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Види, які трапляються зрідка: *Adenophora lilifolia* (13), *Agrostis canina* (34 [2]), *Alopecurus pratensis* (3, 37), *Anacamptis coriophora* (29), *Anemone sylvestris* (19, 36), *Anemone nemorosa* (16), *Asarum europaeum* (13), *Aster amellus* (19), *Brachypodium sylvatica* (23), *Bromopsis erecta* (8), *Bromus mollis* (25 [2]), *Campanula cervicaria* (5, 9, 35), *Campanula rapunculoides* (13), *Campanula rapunculoides* (25), *Carex spicata* (26), *Carex leporina* (33, 34), *Carex michelii* (26), *Carlina vulgaris* (27), *Cerintho minor* (21), *Chamaecytisus albus* (39), *Chamaecytisus austriacus* (21 [3]), *Cirsium oleraceum* (13), *Cirsium pannonicum* (39), *Cirsium rivulare* (35, 38), *Convallaria majalis* (15), *Crocus heuffelianus* (33), *Cruciata laevipes* (16), *Dactylorhiza fuchsii* (5, 13), *Dactylorhiza maculata* (5), *Dactylorhiza majalis* (34, 35), *Dianthus stenocalyx* (25 [2], 31 [1]), *Echium vulgare* (8, 21), *Eryngium campestre* (21, 36), *Falcaria vulgaris* (21), *Fritillaria viridis* (21), *Fritillaria meleagris* (33), *Genista tinctoria* (32, 39), *Gentiana cruciata* (36), *Gentianopsis ciliata* (19, 27, 36), *Geranium sylvaticum* (10), *Helianthemum chamaecytisus* (11 [2], 12 [2]), *Helictotrichon praeastum* (8 [4], 19 [2]), *Hieracium umbellatum* (15, 25), *Juncus effusus* (37), *Lathyrus sylvestris* (25), *Lathyrus tuberosus* (21, 29, 37), *Leontodon danubialis* (12), *Leucojum vernum* (33), *Linaria vulgaris* (27), *Linum flavum* (39), *Lithospermum officinale* (21), *Lysimachia vulgaris* (4, 5, 13), *Medicago sativa* (21, 31), *Melandrium dioicum* (16), *Melilotus officinalis* (28, 37), *Myosotis sylvatica* (10, 26, 29), *Odonites vulgaris* (27), *Onobrychis viciifolia* (39), *Picris hieracioides* (10), *Plantago stepposa* (11), *Pulsatilla grandis* (3, 7), *Pulsatilla latifolia* (3, 7), *Rumex acetosella* (16, 26), *Salvia nemorosa* (20), *Scorzonera humilis* (12), *Senecio umbrosus* (19, 23, 27), *Sisyrinchium septentrionale* (22, 34), *Stachys germanica* (33), *Succisa pratensis* (10, 35), *Symphytum officinale* (26), *Thalictrum aquilegifolium* (6, 7), *Thalictrum flavum* (4), *Thalictrum minus* (16), *Trifolium arvense* (5, 12), *Trifolium hybridum* (37), *Trifolium ochroleucum* (33), *Trollius europaeus* (14, 16), *Veronica officinalis* (33), *Veronica teucrium* (8, 19, 29), *Viola tetrasperma* (29, 33), *Viola canina* (30, 32, 33), *Viola hirta* (21), *Viola odorata* (3).

Закінчення таблиці 2.

Описи виконано:

- № 1. 19.07.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 2. 2.07.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 3. 29.06.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 4. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 5. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 6. 16.06.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк, Т. Вініченко;
№ 7. 16.06.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк, Т. Вініченко;
№ 8. 19.06.2005, Герцаївський р-н, окоп. м. Герца, луки біля румунського кордону, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 9. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 10. 30.07.2004, 19.07.2005. Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 11. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 12. 30.07.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 13. 30.07.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 14. 29.06.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Турятка, Турятське л-во, кв. 1, луки, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 15. 30.07.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, А. Токарюк;
№ 16. 29.06.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Турятка, Турятське л-во, кв. 1, луки, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 17. 29.06.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Турятка, Турятське л-во, кв. 1, луки ліворуч від траси Герца-Глибока, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 18. 30.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Спаська, луки біля ур. Дзюркач, А. Токарюк;
№ 19. 23.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Кам'яна, ур. Циклів горб, А. Токарюк;
№ 20. 21.07.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Валя Кузьміна, А. Токарюк;
№ 21. 19.06.2005, Герцаївський р-н, окоп. м. Герца, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 22. 14.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Глибочок, А. Токарюк;
№ 23. 23.07.2005, окоп. м. Чернівці, ур. Цецино, А. Токарюк;
№ 24. 13.07.2005, окоп. м. Чернівці, ур. Цецино, А. Токарюк;
№ 25. 30.07.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Червона Діброва, А. Токарюк;
№ 26. 3.06.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Валя Кузьміна, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 27. 19.08.2004, Глибоцький р-н, с. Луківці, А. Токарюк;
№ 28. 3.07.2005, Герцаївський р-н, між с. Тарнавка та с. Куликівка, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 29. 3.07.2005, Герцаївський р-н, між с. Тарнавка та с. Куликівка, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 30. 3.07.2005, Герцаївський р-н, між с. Тарнавка та с. Куликівка, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 31. 30.07.2005, Глибоцький р-н, окоп. с. Червона Діброва, А. Токарюк;
№ 32. 3.07.2005, Герцаївський р-н, між с. Тарнавка та с. Куликівка, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 33. 25.06.2005, Сторожинецький р-н, с. Панка, пам'ятка природи загальнодержавного значення "Урочище Білка", А. Токарюк;
№ 34. 14.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Глибочок, А. Токарюк;
№ 35. 23.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Кам'яна, Сторожинецьке л-во, кв. 24, луки біля бази "Динамо", А. Токарюк;
№ 36. 19.07.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Кам'яна, ур. Циклів горб, А. Токарюк;
№ 37. 3.07.2005, Герцаївський р-н, між с. Тарнавка та с. Куликівка, А. Токарюк, О. Волуца;
№ 38. 23.06.2005, Сторожинецький р-н, окоп. с. Кам'яна, Сторожинецьке л-во, кв. 24, луки біля бази "Динамо", А. Токарюк;
№ 39. 23.06.2004, Сторожинецький р-н, окоп. с. Заволока, А. Токарюк.

невелика за площею та чисельністю особин популяція *Dorycnium herbaceum* – до асоціації *Arrhenatheretum elatioris* (табл. 2, опис 21).

З'ясовано, що в дослідженому регіоні популяції шести раритетних видів приурочені до ценозів двох асоціацій. Так, популяції *Epipactis palustris*, які характеризуються високою чисельністю та щільністю особин, ростуть у межах угруповань двох асоціацій союзу *Molinion caeruleae: Junco-Molinietum* і *Molinietum caeruleae* (табл. 1, описи 4 і 9–14), а до складу ценозів асоціацій *Alopecuretum pratensis* та *Junco-Molinietum* входять нормальні, повночленні популяції *Dactylorhiza incarnata* (табл. 1, описи 2, 3, 7 і 11). Тільки компонентом ценозів асоціації

Anthyllidi-Trifolietum montani та дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* союзу *Arrhenatherion elatioris* є *Leopoldia comosa*, популяції якої вирізняються досить високою чисельністю особин, хоча трапляються рідко (табл. 2, описи 1, 2, 4, 9, 10 і 15), а в межах дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* та ценозів асоціації *Arrhenatheretum elatioris* виявлені повночленні популяції *Anacamptis morio*, характерною особливістю яких є правосторонній віковий спектр, високий показник щільності особин і велика частка генеративних рослин (табл. 2, описи 17, 29, 30 і 32). Крім того, компонентом ценозів асоціації *Alopecuretum pratensis tensis* та дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rub-*

ра є щільні та чисельні популяції *Trollius europaeus* (табл. 1, описи 1 і 2; табл. 2, описи 14 і 16). Варто зазначити, що локальні, малочисельні популяції рідкісного виду *Adenophora lilifolia*, включеного в Додаток II (b) до “Директиви по біотопах” (Council..., 1992), виявлені у складі ценозів асоціації *Molinietum caeruleae* та дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* (табл. 1, описи 12 і 13; табл. 2, опис 13).

Лише до складу трьох асоціацій класу *Molinio-Arrhenatheretea* (*Molinietum caeruleae*, *Anthyllidi-Trifolietum montani* та *Poa pratensis-Festuca rubra*) входять таких два регіонально рідкісних види, як *Pedicularis hacquetii* (табл. 1, опис 13; табл. 2, описи 1, 2, 4 і 15) і *Veratrum nigrum* (табл. 1, опис 12; табл. 2, описи 1, 2, 13, 15 і 16); їх популяціям властива висока чисельність і щільність, проте трапляються вони в регіоні досліджень досить рідко. Багаточисельні популяції *Dactylorhiza majalis* приурочені до угруповань асоціацій *Junco-Molinietum*, *Molinietum caeruleae* та *Festuco-Cynosuretum* (табл. 1, описи 4, 6, 8, 10, 12 і 14; табл. 2, описи 34 і 35) і вирізняються високою часткою генеративних особин. Невеликі за площею популяції *Dianthus stenocalyx* приурочені до угруповань трьох асоціацій: *Alopecuretum pratensis*, *Arrhenatheretum elatioris* і *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* (табл. 1, опис 1; табл. 2, описи 25 і 31). Отже з'ясовано, що в дослідженому регіоні популяції чотирьох рідкісних видів ростуть у складі ценозів трьох асоціацій двох союзів класу *Molinio-Arrhenatheretea*.

Крім наведених вище видів, тільки в угрупованнях цього класу виявлено і зафіксовано в геоботаничних описах ще два раритетні види: *Colchicum autumnale* (табл. 2, описи 1, 2, 4, 9, 10, 16, 17, 24, 26, 29, 30, 35, 37 і 38) та *Gladiolus imbricatus* (табл. 1, описи 1, 8 і 12; табл. 2, описи 1, 2, 4, 5, 8, 9, 14, 15, 18, 26, 28–30, 35, 37 і 38).

Отже встановлено, що в Буковинському Прикарпатті з 45 рідкісних і зникаючих видів, виявлених в угрупованнях класу *Molinio-Arrhenatheretea*, 16 видів є стенотопними (6 з них входять до складу ценозів однієї асоціації, 6 – до двох асоціацій, 4 – до трьох), 2 види є гемістенотопними (входять до ценозів одного класу) (*Colchicum autumnale* та *Gladiolus imbricatus*), 23 види є геміевритопними (входять до складу ценозів двох класів). У ході дослідження встановлено, що до складу угруповань класів *Festuco-Brometea* та *Molinio-Arrhenatheretea* входять 15 раритетних видів: *Anemone sylvestris*, *Pulsatilla grandis*, *P. patens*, *Potentilla alba*, *Chamaecytisus albus*, *Ch. paczoskii*, *Ferulago sylvatica*, *Gentianopsis ciliata*, *Aster amellus*, *Scorzonera purpurea*, *Senecio umbrosus*, *Serratula tinctoria*, *Anthericum ramosum*, *Anacamptis coriophora* та *Gymnadenia conopsea* (Коротченко, Токарюк, 2005). У складі ценозів класів *Quercu-Fagetea* та *Molinio-Arrhenatheretea* трапляються 7 геміевритопних

Таблиця 3.

Насиченість угруповань раритетними видами та їх забезпеченість охороною в межах заповідних об'єктів Буковинського Прикарпаття

Угруповання	К-ть видів	ЧКУ	CITES	БК	PP	ЗО
<i>Alopecuretum pratensis</i>	10	3	1	–	7	–
<i>Junco-Molinietum</i>	9	8	6	–	1	+–
<i>Molinietum caeruleae</i>	15	7	5	–	8	–
<i>Anthyllidi-Trifolietum montani</i>	20	9	4	2	11	–
<i>Arrhenatheretum elatioris</i>	16	6	3	–	10	–
<i>Poa pratensis-Festuca rubra</i>	23	10	5	–	13	–
<i>Anthoxantho-Agrostietum tenuis</i>	10	6	5	–	4	–
<i>Festuco-Cynosuretum</i>	13	9	5	–	4	+–

Примітка. ЧКУ - “Червона книга України” (1996), CITES - “Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори” (Конвенція..., 1999), БК - Додаток I до “Бернської конвенції” (Каталог..., 1999), PP - регіонально рідкісні види, ЗО - забезпеченість охороною: “+” - так, “–” - ні, “+–” - частково.

рідкісних видів: *Astrantia major*, *Laserpitium latifolium*, *Fritillaria meleagris*, *Lilium martagon*, *Leucorum vernum*, *Dactylorhiza fuchsii* та *Platanthera bifolia*.

Евритопними є чотири раритетні види, з них три (*Ophioglossum vulgatum*, *Crocus heuffelianus* та *Iris pseudocyperus*) виявлено у складі угруповань трьох класів: *Quercu-Fagetea*, *Molinio-Arrhenatheretea* та *Festuco-Brometea*. Широкою ценотичною амплітудою вирізняється *Listera ovata*, популяції якої приурочені до ценозів чотирьох класів: *Molinio-Arrhenatheretea*, *Festuco-Brometea*, *Salicetea purpureae* та *Quercu-Fagetea*.

Встановлено, що серед ценозів класу *Molinio-Arrhenatheretea* найбільшу кількість рідкісних і зникаючих видів виявлено у складі дериватного угруповання *Poa pratensis-Festuca rubra* – 23, з яких один вид (*Chamaecytisus paczoskii*) включений до “Світового Червоного списку” (Мосякін, 1999), один (*Adenophora lilifolia*) – в Додаток II (b) до “Директиви по біотопах” (Council..., 1992), 5 – до “Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення” (Вашингтонська конвенція (CITES)) (Конвенція..., 1999), 10 – до “Червоної книги України” (1996) та 13 видів потребують охорони на регіональному рівні (табл. 3). Компонентами угруповань асоціації *Anthyllidi-Trifolietum montani* є 20 раритетних видів, з яких один занесений до “Світового Червоного списку” (*Chamaecytisus paczoskii*) (Мосякін, 1999), 2 – в Додаток I до “Бернської конвенції” (*Pulsatilla grandis* і *P. patens*) (Каталог..., 1999), 4 – до “Вашингтонської конвенції” (Конвенція..., 1999), 9 – до “Червоної книги України” (1996), 11 видів є регіонально рідкісними. У складі ценозів асоціації *Arrhenatheretum elatioris* виявлено 16 рідкісних видів, серед яких 6 видів з числа включених до “Червоної книги України” (1996) та 10 регіонально рідкісних.

У ході досліджень з'ясовано, що на сьогодні природно-заповідний фонд (ПЗФ) Буковинського Прикарпаття недостатньо репрезентує ценотичну різноманітність регіону. Аналіз репрезентативності виділених угруповань у межах об'єктів ПЗФ регіону показав, що ценози з високим ступенем насиченості раритетними видами не охоплені охороною (див. табл. 3). Тільки на території

пам'ятки природи загальнодержавного значення "Урочище Білка" площею 6 га охороняються угруповання асоціацій *Junco-Molinietum* і *Festuco-Cynosuretum*, компонентами яких є популяції *Fritillaria meleagris*, *Leucopodium vernum* і *Crocus heuffelianus*. Інші ценози знаходяться поза межами заповідних об'єктів і територій регіону. Все це свідчить про необхідність заповідання унікальних у флористичному та ценотичному відношеннях ділянок із застосуванням активних заходів охорони, що сприятиме підвищенню рівня флористичної, ценотичної та ландшафтної репрезентативності ПЗФ Буковинського Прикарпаття, відновленню й розширенню площ популяцій рідкісних видів, запровадженню моніторингового контролю.

Проведені дослідження та часткова інвентаризація лучної рослинності Буковинського Прикарпаття дозволили виявити ценози, компонентами яких є види, включені до офіційних созологічних документів, що є підставою для подальшого впровадження диференційованих заходів охорони цих рослинних угруповань і розширення мережі природно-заповідного фонду регіону.

Література

- Артемчук І.В. (1954): Сіножаті та пасовища гірських і передгірних районів Чернівецької області і шляхи їх поліпшення. - Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту. Сер. біол. наук. Чернівці. 4: 34-91.
- Артемчук І.В. (1956): Природні кормові угіддя лісостепу Чернівецької області, шляхи їх використання і поліпшення. - Праці експед. по компл. вивч. Карпат і Прикарпаття. Львів: Львів. ун-т. 2: 3-68.
- Артемчук І.В. (1968): Естественные кормовые угодья Украинских Карпат и Прикарпатья, пути их улучшения и использования. - Биологическая наука в университетах и педагогических институтах Украины за 50 лет. Мат-лы межвуз. республ. конф. Харьков: Харьк. ун-т. 63-65.
- Березовская Р.А. (1952): Сенокосы и пастбища долины р. Миходры. - Уч. зап. Чернов. ун-та. Сер. биол. наук. К.: КГУ. 9 (3): 151-199.
- Воробий Є.О., Балашов Л.С., Соломаха В.А. (1997): Синтаксономія рослинності Поліського природного заповідника. - Укр. фітоцен. зб. (Сер. Б). К.: Фітосоціоцентр. 1 (8): 1-128.
- Геоботанічне районування Української РСР / Ред. А.І. Барбарич. К.: Наук. думка, 1977. 1-304.
- Географія Чернівецької області / Ред. Я.І. Жупанський. Чернівці, 1993. 1-192.
- Гончаренко В.І. (2000): Ценотичне різноманіття трав'янистого типу рослинності Сумського геоботанічного округу. - Укр. фітоцен. зб. (Сер. А). К.: Фітосоціоцентр. 1 (16): 117-131.
- Засць З.С., Солодкова Т.І. (1978): Луки Буковинського Прикарпаття, які заслуговують охорони. - Укр. ботан. журн. 35 (3): 314-315.
- Каталог видів флори і фауни України, занесених до Бернської Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ в Європі. Флора / Упор. В.І. Чопик. К.: Фітосоціоцентр, 1999. 1: 1-52.
- Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. - Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища (міжнародні конвенції та угоди, інші правові акти). Чернівці: Зелена Буковина, 1999. 5: 293-312.
- Коротченко І.А., Токарюк А.І. (2005): Еколого-ценотичні та флористичні особливості степів Буковинського Прикарпаття. - Запов. справа в Україні. 11 (2): 1-9.
- Косман О.Г., Сіренко І.П., Соломаха В.А., Шеляг-Сосонко Ю.Р. (1991): Новий комп'ютерний метод обробки описів рослинних угруповань. - Укр. ботан. журн. 48 (2): 98-104.
- Куземко А.А., Дзюба Т.П. (2002): Синтаксономічна структура класу *Molinio-Arrhenathetea* R.Тх. 1937 рівнинної частини України. - Ю.Д. Клеопов та сучасна ботанічна наука. Матер. чит., присвяч. 100-річчю з дня народж. Ю.Д. Клеопова (Київ, 10-13 листопада 2002 р.). К.: Фітосоціоцентр. 238-245.
- Мосякін С.Л. (1999): Рослини України у світовому Червоному списку. - Укр. ботан. журн. 56 (1): 79-88.
- Мосякін С.Л., Тимченко І.А. (2006): Огляд новітніх таксономічних і номенклатурних змін, що стосуються представників родини Orchidaceae флори України. - Укр. ботан. журн. 63 (3): 315-327.
- Соломаха В.А. (1996): Синтаксономія рослинності України. - Укр. фітоцен. зб. (Сер. А). К.: Фітосоціоцентр. 4 (5): 1-119.
- Физико-географическое районирование Украинской ССР. К.: Изд-во Киевск. ун-та, 1968. 569-597.
- Червона книга України. Рослинний світ / Ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. К.: УЕ, 1996. 1-608.
- Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. Annex II (b). Plants. 1992. 32-50.
- Fijałkowski D. (1991): Zespoły roślinne Lubelszczyzny. Lublin. 1-330.
- Matuszkiewicz W. (2001): Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Warszawa: PWN. 1-537.
- Moravec J. et al. (1995): Rostlinná společenstva české republiky a jejich ohrožení. - Severočeskou přírodou. Příloha. 1-206.
- Mosyakin S., Fedoronchuk M. (1999): Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. K. 1-346.
- Syrenko I.P. (1996): Creation a Databases for Floristic and Phytocoenologic Researches. - Укр. фітоцен. зб. К. 1: 9-11.

ПАРЦЕЛЯРНА СТРУКТУРА ЛЕСНОГО СООБЩЕСТВА И ДИНАМИКА ПОПУЛЯЦИИ *GOODYERA REPENS* (ORCHIDACEAE)

С.М. Панченко, А.А. Рак

Национальный природный парк "Деснянско-Старогутский",
Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко НАН Украины

THE PARCEL STRUCTURE FOREST COMMUNITY AND *GOODYERA REPENS* (L.) R. BR. (ORCHIDACEAE) POPULATION DYNAMICS. - Panchenko S.M., Rak O.O. - Nature reserves in Ukraine. 15 (1): 22-27. - The parcel structure and skeleton map of community with being first-rate population *Goodyera repens* on the flat of Ukraine which entered in the Red Book was studied. The scheme of community dynamics up-to-date parcels was supposed. The evolution of the community was directed at side of broad-leaved forest reconstruction. In its place it was produced artificially fir-pine plantation 105 years ago. The aggregate of *G. repens* plants which grows in different parcels was considered as individual subpopulation. The solidity of *G. repens* subpopulations are reduced with increasing part of deciduous trees in the forest and the evolution of the underbrush from *Corylus avellana*. It is reduced part generative ramets and increased total quantity juvenile and immature ramets